

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-301/20-1

Sprawa C-301/20

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

7 lipiec 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 maj 2020 r.

Strona wnosząca skargę rewizyjną:

UE

HC

Druga strona w postępowaniu rewizyjnym:

Vorarlberger Landes- und Hypothekbank AG

Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy), działający w charakterze sądu rewizyjnego, [...] w sprawie dotyczącej przedmiotu świadczenia złożonego do depozytu przez dłużnika Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG, 6900 Bregenz, [...] przeciwko pierwszemu wierzycielowi – spadkodawcy VJ oraz drugiemu wierzycielowi – UE, [...] w ramach skarg rewizyjnych złożonych przez drugiego wierzyciela oraz HC [...] na postanowienie Landesgericht Feldkirch (sądu krajowego w Feldkirch), działającego w charakterze sądu odwoławczego, z dnia 28 stycznia 2019 r., [...] utrzymujące w mocy postanowienie Bezirksgericht Bregenz (sądu okręgowego w Bregencji) z dnia 17 września 2018 r., [...], na posiedzeniu niejawnym, wydał

postanowienie

o następującej treści: [Or. 2]

I. Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej zostają przedłożone na podstawie art. 267 TFUE następujące pytania do rozstrzygnięcia w trybie prejudycjalnym:

1. Czy art. 70 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (rozporządzenia spadkowego) należy interpretować w ten sposób, że odpis poświadczenia wydany na czas nieokreślony z naruszeniem tego przepisu ze względu na brak opatrzenia datą ważności:

- a. jest ważne i skuteczne na czas nieokreślony; lub
- b. jest ważne tylko przez okres sześciu miesięcy od dnia wydania poświadczanego odpisu; lub
- c. jest ważne tylko przez okres sześciu miesięcy od innej daty; lub
- d. jest nieważne i nie może być wykorzystywane do celów wskazanych w art. 63 rozporządzenia nr 650/2012?

2. Czy art. 65 ust. 1 w związku z art. 69 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (rozporządzenia spadkowego) należy interpretować w ten sposób, że poświadczenie rodzi skutki na korzyść wszystkich osób wymienionych w poświadczeniu jako spadkobierca, zapisobierca, wykonawca testamentu lub zarządca spadku w ten sposób, że również osoby, które same nie wystąpiły w wniosku o jego wydanie, mogą wykorzystywać to poświadczenie zgodnie z art. 63 rozporządzenia nr 650/2012? **[Or. 3]**

3. Czy art. 69 w związku z art. 70 ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012 należy interpretować w ten sposób, że skutek legitymacyjny poświadczanego odpisu poświadczenia spadkowego powinien zostać uznany, jeżeli w chwili przedłożenia tego odpisu po raz pierwszy było ono jeszcze ważne, lecz jego ważność wygasła przed wydaniem wnioskowanej decyzji przez organ, czy też przepis ten nie stoi na przeszkodzie prawu krajowemu, jeżeli wymaga ono ważności poświadczenia również w chwili wydania decyzji?

II. [...] [zawieszenie postępowania]

Uzasadnienie:

A. Stan faktyczny

Przedmiotem postępowania głównego jest złożony przez wierzycieli wniosek o wydanie przedmiotu świadczenia przyjętego do depozytu sądowego. Dłużnik składający przedmiot świadczenia do depozytu – bank, złożył wniosek o przyjęcie do depozytu sądowego przedmiotu świadczenia składającego się z pieniędzy i papierów wartościowych na tej podstawie, że wierzyciele zgłosili do tego świadczenia konkurujące roszczenia i ich uprawnienia pozostawały niejasne.

Walory złożone w depozycie sądowym mogą być wydane tylko na wspólny pisemny wniosek wierzycieli lub na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego, które w niniejszej sprawie nie zostało wydane.

Pierwszy wierzyciel, który był ojcem drugiego wierzyciela, zmarł w dniu 5 maja 2017 r. Jego ostatnie zwykłe miejsce pobytu znajdowało się w Hiszpanii. Stwierdzenie nabycia spadku zostało dokonane zgodnie z prawem hiszpańskim przed notariuszem.

B. Argumenty stron [Or. 4]

Wnioskodawcy, HC i UE, jako następcy prawni ich ojca, pierwszego wierzyciela, żądają wspólnie wydania depozytu. Na dowód tego, że są spadkobiercami pierwszego wierzyciela, dziedziczącymi spadek w 1/2 każdy, przedłożyli poświadczony odpis wydanego przez hiszpańskiego notariusza europejskiego poświadczenia spadkowego, o którym mowa w art. 62 i nast. rozporządzenia (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (rozporządzenia spadkowego), wystawionego na formularzu V zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym z dnia 9 grudnia 2014 r. (rozporządzenia wykonawczego). Dokument ten został wydany na wniosek pierwszej wnioskodawczyni, HC, i w rubryce „ważne do” zawiera adnotację „na czas nieokreślony”. Drugi z wnioskodawców – UE, jest wymieniony imiennie w załączniku IV do formularza V jako spadkobierca dziedziczący połowę spadku obok pierwszej z wnioskodawców.

C. Dotychczasowe postępowanie

Sąd pierwszej instancji oddalił żądanie o wydanie depozytu.

Sąd apelacyjny nie uwzględnił apelacji wnioskodawców. Rozstrzygnięcie to uzasadnił trzema głównymi argumentami:

1. Przy pomocy odpisu europejskiego poświadczenia spadkowego swoje uprawnienia może wykazać tylko ta strona, która wystąpiła z wnioskiem o wydanie tego poświadczenia, a zatem w niniejszej sprawie pierwsza z wnioskodawców.

2. Wydanie poświadczenia spadkowego o nieokreślonym okresie ważności jest sprzeczne z wymogiem wskazania okresu ważności przewidzianym w art. 70

ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012. Należy je traktować jako poświadczenie **[Or. 5]** o zwykłym okresie ważności wynoszącym sześć miesięcy od daty wystawienia.

3. Aby odpis poświadczenia spadkowego mógł wywoływać skutek legitymacyjny, termin ważności powinien być zachowany nie tylko w chwili złożenia wniosku, lecz również w chwili wydawania orzeczenia przez sąd pierwszej instancji.

D. Oberster Gerichtshof ma orzec w przedmiocie skargi rewizyjnej wnioskodawców.

Zgodnie z prawem austriackim (po wydaniu prawomocnego postanowienia o przyjęciu do depozytu) do wydania depozytu sądowego będącego przedmiotem sporu może dojść jedynie na wspólny pisemny wniosek obu wierzycieli. Dla rozstrzygnięcia sporu jest istotne, czy przedłożony w postępowaniu odpis europejskiego poświadczenia spadkowego może sam w sobie świadczyć o istnieniu legitymacji spadkobierców pierwszego wierzyciela.

Oberster Gerichtshof postanawia zawiesić postępowanie rewizyjne i przedłożyć TSUE pytania co do prawa unijnego, istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

E. Przepisy mające zastosowanie

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (rozporządzenia spadkowego).

Właściwe w niniejszej sprawie są w szczególności następujące przepisy rozporządzenia nr 650/2012: **[Or. 6]**

„Artykuł 63

Przeznaczenie poświadczenia

[...]

2. Poświadczenie można wykorzystywać w szczególności do wykazania jednego lub kilku z poniższych:

a) statusu lub praw każdego spadkobiercy lub, w zależności od przypadku, każdego zapisobiercy wymienionego w poświadczeniu i ich udziałów w spadku; [...]

Artykuł 65

Wniosek o wydanie poświadczenia

1. Poświadczenie wydaje się na wniosek złożony przez którąkolwiek z osób, o których mowa w art. 63 ust. 1 (zwaną dalej „wnioskodawcą”). [...]

Artykuł 69

Skutki poświadczenia

1. Poświadczenie rodzi skutki we wszystkich państwach członkowskich bez wymogu stosowania jakiegokolwiek szczególnej procedury.

2. Domniemywa się, że poświadczenie prawidłowo stwierdza okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla danych kwestii. Domniemywa się, że osoba wymieniona w poświadczeniu jako spadkobierca, zapisobierca, wykonawca testamentu lub zarządca spadku posiada status wymieniony w poświadczeniu lub posiada prawa lub uprawnienia określone w poświadczeniu bez żadnych warunków ani ograniczeń odnoszących się do tych praw lub uprawnień innych niż określone w poświadczeniu. **[Or. 7]**

3. Domniemywa się, że każda osoba, która działając na podstawie informacji poświadczonych w poświadczeniu, dokona płatności lub która przekaze przedmioty osobie wskazanej w poświadczeniu jako osoba uprawniona do przyjęcia płatności lub przedmiotów, dokonała czynności prawnej z osobą uprawnioną do przyjęcia płatności lub przedmiotów, chyba że osoba ta wie, że treść poświadczenia jest nieprawidłowa lub nie jest świadoma tej nieprawidłowości z powodu rażącego niedbalstwa.

Artykuł 70

Poświadczony odpisy poświadczenia

[...]

3. Wydane poświadczony odpisy pozostają ważne przez ograniczony okres sześciu miesięcy, który ma być wskazany w poświadczonym odpisie przez opatrzenie go datą ważności. W wyjątkowych, należycie uzasadnionych przypadkach, organ wydający może, w drodze odstępstwa, postanowić, że okres ważności będzie dłuższy. Po upływie tego okresu osoba posiadająca poświadczony odpis musi wystąpić z wnioskiem do organu wydającego o przedłużenie okresu ważności poświadczony odpisu lub o nowy poświadczony odpis, by móc wykorzystać poświadczenie do celów wskazanych w art. 63”.

F. Uzasadnienie pytań prejudycjalnych

1. W przedmiocie pytania pierwszego:

Po wystawieniu oryginał europejskiego poświadczenia spadkowego jest przechowywany przez organ wydający. Wnioskodawcy otrzymują poświadczony odpisy, które powinny zostać wydane z zastosowaniem formularza V wskazanego w załączniku 5 do rozporządzenia wykonawczego (UE) 1329/2014. Na pierwszej stronie formularz ten zawiera wstępną adnotację, że odpis poświadczenia jest ważny do dnia wskazanego w odpowiednim polu na końcu formularza.

W kontekście brzmienia art. 70 ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012 uznaje się, że odpis europejskiego poświadczenia spadkowego wywołuje co do zasady skutki jedynie we wskazanym terminie ważności [...]. Ustawodawca unijny chciał się najwyraźniej upewnić, że organ wydający zawsze zachowa kontrolę nad będącymi w obiegu poświadczeniami spadkowymi, dopuszczając do obrotu prawnego jedynie uwierzytelnione odpisy, których ważność jest ograniczona w czasie. Celem ograniczenia w czasie ważności odpisu było uniknięcie funkcjonowania w obrocie odpisów, które nie odpowiadają już poświadczeniu spadkowemu pozostającemu w posiadaniu organu wydającego, a więc przedstawiają nieprawdziwe fakty lub są bezskuteczne [...].

Odpis europejskiego poświadczenia spadkowego o nieograniczonym okresie ważności, taki jak przedłożony w niniejszej sprawie, nie jest w żaden sposób przewidziany w rozporządzeniu nr 650/2012.

O ile wiadomo, wpływ wyraźnie nieograniczonego okresu ważności na skuteczność odpisu europejskiego poświadczenia spadkowego nie był dotychczas poruszany w orzecznictwie.

Można byłoby przyjąć, że przyznanie przez organ wydający bezterminowej skuteczności stanowi szczególnie dopuszczalny przypadek przedłużenia, o którym mowa w art. 70 ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012. **[Or. 9]**

Jednakże brzmienie tego przepisu pozostawia również otwartą możliwość przyznania takiemu dokumentowi ograniczonej skuteczności w zwykłym maksymalnym okresie sześciu miesięcy, przy czym w takiej sytuacji powstaje kolejne pytanie, od jakiej daty należy rozpocząć liczenie biegu tego terminu.

Wreszcie, możliwe jest również uznanie, że odpis poświadczenia spadkowego wydanego na czas nieokreślony nie jest zgodny z wymogami art. 70 ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012 i nie wywiera żadnego skutku legitymacyjnego z powodu tego uchybienia.

2. W przedmiocie pytania drugiego:

Zgodnie z art. 63 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012 europejskie poświadczenie spadkowe przeznaczone do wykorzystywania przez spadkobierców, którzy potrzebują wykazać w innym państwie członkowskim swój status lub wykonywać swoje prawa jako spadkobiercy. Jest ono wydawane przez właściwy organ na wniosek złożony przez którąkolwiek z osób, o których mowa w art. 63 ust. 1 tego rozporządzenia.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 650/2012 poświadczenie to rodzi skutki we wszystkich państwach członkowskich bez wymogu stosowania jakiegokolwiek szczególnej procedury. Domniemywa się, że poświadczenie prawidłowo stwierdza okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla danych kwestii.

W szczególności domniemywa się, że osoba wymieniona w poświadczeniu jako spadkobierca posiada status wymieniony w poświadczeniu lub posiada prawa lub uprawnienia określone w poświadczeniu bez żadnych warunków ani ograniczeń odnoszących się do tych praw lub uprawnień innych niż określone w poświadczeniu. Zgodnie z motywem 71 rozporządzenia nr 650/2012 **[Or. 10]** poświadczenie to powinno mieć takie same skutki we wszystkich państwach członkowskich. Nie powinno być z samej swej istoty tytułem wykonawczym, lecz powinno mieć skutek dowodowy; należy też domniemywać, że prawidłowo stwierdza ono okoliczności, które ustalono na mocy prawa właściwego dla dziedziczenia lub na mocy innego prawa właściwego dla określonych kwestii.

Kwestia, czy wniosek o wydanie europejskiego poświadczenia spadkowego może zostać złożony tylko przez jednego z kilku uprawnionych spadkobierców i czy w tym przypadku rodzi ono skutki wyłącznie wobec tego wnioskodawcy, czy też inne wymienione w nim osoby mogą również powołać się na to poświadczenie w celu wykazania ich statusu w danym postępowaniu, nie jest wyraźnie uregulowana przez rozporządzenie nr 650/2012.

Doktryna opowiada się za dopuszczalnością złożenia niezależnego wniosku na podstawie art. 65 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012 oraz z uwagi na różne potrzeby podmiotów uprawnionych.

Co się tyczy kwestii, czy legitymacyjny skutek poświadczenia obejmuje, poza samym wnioskodawcą, również wszystkie inne osoby wymienione w poświadczeniu spadkowym, doktryna uznaje w większości, aczkolwiek bez szczegółowego uzasadnienia, że każdy uprawniony do złożenia wniosku (z wyjątkiem wykonawcy testamentu i zarządcy spadku) może żądać wydania wyłącznie poświadczenia, które poświadcza jego własny status [...]. Prawdą jest, że art. 70 rozporządzenia nr 650/2012 wychodzi z założenia, że osoby inne niż **[Or. 11]** wnioskodawcy również mogą mieć uzasadniony interes w wydaniu odpisu. Jednakże kwestia, czy te inne osoby są również objęte skutkami w rozumieniu art. 69 ust. 3 rozporządzenia nr 650/2012, nawet jeśli same nie domagają się wydania odpisu, nie została w ten sposób jednoznacznie wyjaśniona. Należy również wziąć pod uwagę w tym względzie fakt, że osoby, które nie były wnioskodawcami, nie mają przecież z reguły możliwości uczestniczenia w procedurze wydawania poświadczenia.

3. W przedmiocie pytania trzeciego:

Kwestia potencjalnych skutków poświadczanego odpisu europejskiego poświadczenia spadkowego po upływie wskazanego okresu jego ważności jest

szczególnie istotna w przypadku, gdy przedstawiony zostaje jego ważny odpis, lecz organ nie podejmuje decyzji na jego podstawie przed upływem okresu jego ważności, a strona postępowania nie ma możliwości wywarcia jakiegokolwiek wpływu na czas trwania procesu decyzyjnego.

W tym względzie prezentowane jest zarówno stanowisko, zgodnie z którym dla legitymacyjnego skutku europejskiego poświadczenia spadkowego wystarczy, jeżeli termin ważności odpisu był jeszcze zachowany w chwili złożenia wniosku, jak również stanowisko przeciwne, zgodnie z którym termin ten nie powinien upłynąć w chwili wydania decyzji przez organ. Oba te stanowiska znajdują swoje odzwierciedlenie również w orzecznictwie. Oberster Gerichtshof uznał dotychczas w trzech orzeczeniach [...] za wystarczającą ważność poświadczenia w chwili złożenia wniosku. Orzeczenia te dotyczyły spraw wieczystoksięgowych i były uzasadnione szczególnym przepisem proceduralnym Grundbuchsgesetz (austriackiej ustawy o księgach wieczystych).

Natomiast w Niemczech Kammergericht Berlin (wyższy sąd krajowy w Berlinie) [Or. 12] [...] orzekł niedawno, że poświadczenie spadkowe musi być ważne w chwili dokonywania w księdze wieczystej wpisu na jego podstawie. Funkcja kontrolna, wyrażająca się określeniem terminu ważności odpisów poświadczenia, nie mogłaby być pełniona przez organ wydający wówczas, gdyby wpisy do księgi wieczystej mogły być dokonywane w oparciu o te odpisy po upływie okresu ich ważności.

Wobec tych różnych stanowisk powstaje mające zasadnicze znaczenie pytanie, czy problem upływu terminu ważności poświadczanego odpisu poświadczenia spadkowego w toku toczącego się postępowania należy rozwiązać w sposób autonomiczny na podstawie prawa Unii, czy też ocena ta powinna być dokonana zgodnie z prawem krajowym sądu, przed którym zawisł spór, o ile jego stosowanie nie narusza skuteczności [przedmiotowego] rozporządzenia.

4. [...] [postępowanie przed sądem krajowym]

Oberster Gerichtshof,

Wiedeń, dnia 27 maja 2020 r.

[...]